

Nauk v številkah.

Leto dni ni ravno veliko, vendar pa se v njih izgodi lahko veliko, sreča in nesreča, zdravje in bolezen — vse to gre v časih križem pri eni hiši, pri eni družini in torej lahko vemo, da se izgodi vsega tega veliko po svetu. Ko bi človek vse to vedel! No to sicer ni mogoče, vendar pa se zapiše v naših dneh marsikaj, kar se prigodi po svetu in če se to zbere ter nekam v red spravi, pravi se, da je to delo statistike.

V avstrijski skupini dežel je posebna uradnija, ki zbira številkke — take, ki povejo, kake spremembe da so se godile pri prebivalcih teh dežel. Le-ta uradnija je izdala sedaj poročilo, ki nam kaže te spremembe v letu 1886. Iz tega poročila povzamemo za naše bralce nekaj imenitnijih stvari, kakor jih opisuje „Slovenec“ v svoji 174. številki.

Skupna podoba ljudskega gibanja, piše, je v letu 1886. jako povoljna. Prebivalstvo pomnožilo se je v Avstriji tostran Litave za 197.605 in je iznašalo 11,188.462 moških in 11,882.226 ženskih, z armado 23,233.111 duš. Ta številka je jako zanesljiva, ker se naslanja na metodično štete.

Trije glavni momenti ljudskega gibanja so porodi, poroke in smrt. V imenovanem letu je bilo, če se izvzeme armada 180.191, porok 876.063 novorojencev in 678.458 mrličev. Na tisoč prebivalcev prišlo je 7-8 porok, 38 novorojencev in 29-4 mrličev. Število porok se je v zadnjem desetletju pomnožilo za 4 odstotke, novorojencev za 2-7 odstotka. Le na Českem so neugodnejše razmere. Tu pada število porok in novorojencev, število mrličev pa raste. Nasprotno pa so bile v Galiciji ugodnejše razmere.

Kar se tiče porok, zanimljiva je starost poročencev. Najmlajši ženin v državi je bil star 15 let; poročil se je v Dalmaciji, v okraji Kninskem. Najstarejši ženin je bil star 87 let; ta stari veseljak je Dunajčan. Najmlajša nevesta bila je stara 13 let, rojena v Dalmaciji, najstarejša nevesta — stara 84 let — stopila je v zakon v Dubrovniku v Dalmaciji. V Celji se je poročil sedemnajstleten ženin in jeden njegove starosti na Českem v Slanem. Posebno v Galiciji in Bukovini stopajo pred altar mladi ženini in neveste. Nerazumljiv je oni slučaj v Dalmaciji (13letna nevesta), zakaj po avstrijski postavi mora biti stara vsaj 14 let. Ravno tako zdi se nam starost 15 ali celó 14 let neveste prenizka, akoravno je postavna po državljanskem zakoniku.

Ženinov je bilo 45 odstotkov v starosti od 24 do 30 let, nevest 30 odstotkov iste starosti. Pomenljivo pa je število z nenavadno velikim razločkom v starosti. Tako je bilo 46 porok, ko so bili ženini stari manj ko 24 let

in neveste nad 50 let, in 41 porok, ko so bili ženini stari nad 60 in nevesta manj ko 20 let. Največ jih, kakor pravijo, znori moških v visoki starosti. Mešanih zakonov je bilo v 1886. letu 1538, največ med katoliki in protestanti (1373.)

Rojenih je bilo 876.063 živih in 24.940 mrtvih; zakonskih 767.370, nezakonskih 133.643. Največ nezakonskih otrok je na Koroskem in sicer 456 od 1000, skoraj polovica. Tako je bilo v Celovci 187 zakonskih in 503 nezakonskih; v okrajnem glavarstvu šentviškem 637 zakonskih in 1130 nezakonskih. Na Solnograškem je bilo 276 nezakonskih od 1000, na Štajerskem 260 od 1000, enaka razmera je na Nižje-Avstrijskem. Po spolu je 1000 ženskih, 1070 moških. Da je v državi več ženskih kakor moških, vzrok je to, ker umrje povprek več moških v otroških letih. V letu 1886 je bilo rojenih 20.214 dvojčkov, 348 trojčkov in 4 četvorčki.

Umrlo jih je največ v starosti do petega leta, in sicer 48 odstotkov. Umrljivost nezakonskih otrok je mnogo večja, kakor zakonskih. V obče umrje četrtnina otrok v prvem letu. Ženske dočakajo višjo starost od moških. Tako doživi 98 do 99 let 26 žensk in le 19 moških. Največ jih umrje v pozni zimi in prvi pomladi; meseca marca na dan 2327. Najmanj jih umrje v avgustu (1597 na dan).

Iz državljanske zveze je stopilo 4063 oseb, 1004 v Prusijo; pristopilo jih je 3433, iz Ogerske 1082 in jih nam je torej v tem predalu nekaj odpadlo.

Gospodarske stvari.

Vjed ali kolika pri konjih.

Konju se izgodi rado, da se mu zapre blato ali pa tudi voda in nasledek tega je potlej vjed ali kolika. Ako se nameri prvo, mine konju h kratu veselje do jedi, k malu začne s prvima nogama brskati po tleh, potem pa se vrže na tla ter se ozira po svojem truplu. S kraja ne leži dolgo, ampak vzdigne se k malu, ako pa je bolezen že huja, tedaj se konj ne vrže samo na tla, ampak bije z vsemi štirimi okoli sebe, pa tudi z glavo ter se meče po tleh okoli.

Brž tedaj, ko človek zapazi le-taka znamenja na konji, treba mu je imeti zdravilo k redu. Najbolje je tisto, ki odpre konju, da se izprazni. Ali kako je to? Živinozdravnik ima jih več na razpolaganje, toda kmet sam ne tako lahko. Zato pa mu podamo mi neko zdravilo za poskušnjo. Napravi si ga lahko vsakdo in drži se delj časa in človek ga ima torej zmirom lahko pri rokah.

Le-to zdravilo je čebuljev izvleček in napravi se tako-le: Kacih 10 do 12 čebuljev se olupu ter prereži parkrati vsacega posebej, potem pa jih deni v kak lonec, ki drži en liter